

Analiza medijskog izvještavanja o slučajevima međunarodnih posvojenja: slučaj Zambija

---

Torjanac, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:586683>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-22**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA KULTURU, MEDIJE I MENADŽMENT
SVEUČILIŠNI PREDDIPLOMSKI STUDIJ

IVANA TORJANAC

**ANALIZA MEDIJSKOG IZVJEŠTAVANJA O
SLUČAJEVIMA MEĐUNARODNIH
POSVOJENJA: SLUČAJ ZAMBIJA**

ZAVRŠNI RAD

MENTOR:

Izv. prof. dr. sc. Marina Đukić

Osijek, 2023.

Sadržaj:

1. Uvod	3
2. Teorija uokvirivanja	4
2.1. Definiranje pojma medijskih „okvira“ i vrste okvira koje se proučavaju u istraživanjima medijskog teksta	5
3. Dosadašnja istraživanja	13
4. Metodologija istraživanja	18
5. Slučaj međunarodnog posvojenja djece iz Zambije	19
5.1. Kronološki redoslijed	19
5.2. Analiza medijskog izvještavanja o slučaju međunarodnog posvojenja djece iz Zambije	20
6. Zaključak	28
7. Literatura	29
8. Prilozi	30

Sažetak

Michael Kuncik i Astrid Zipfel (2006: 147) framing koncept definiraju kao teorijski pristup koji se bavi novinarskim odabirom vijesti i njihovim utjecajem na publiku. Teorija uokvirivanja može se primijeniti na bilo koju temu kojom se bave mediji pa tako i na međunarodna posvojenja. Nekolicina dosadašnjih istraživanja teorije uokvirivanja bavila su se međunarodnim posvojenjima i njihovim uokviravanjem te je cilj istraživanja bio prikazati na koji način, odnosno kroz koje okvire mediji prikazuju međunarodna posvojenja. Istraživanja su pokazala da većina medija međunarodna posvojenja karakterizira kroz negativne okvire, kao netipičan put do obitelji pun rizika uz kompliciran proces posvojenja. Medijska izvještavanja o međunarodnim posvojenjima također su oblikovala i odluke koje su posvojitelji donosili kada je u pitanju država porijekla posvojenika. Međunarodna posvojenja se također vežu i uz poznate osobe te je istraživanjima utvrđeno da takva posvojenja proizlaze iz krivih namjera kao što su poboljšanje imidža i publiciteta. Slučaj osmero hrvatskih državljana koji su posvojili djecu iz Zambije potaknuo je veliki interes medija te se istraživanjem nastojalo utvrditi kako je slučaj međunarodnog posvojenja iz Zambije prikazan u hrvatskim medijima.

Ključne riječi: teorija uokvirivanja, okviri, međunarodna posvojenja, Zambija, medijsko izvještavanje

Keywords: framing theory, frames, international adoptions, Zambia, media coverage

1. Uvod

Ovaj završni rad temelji se na analizi medijskog izvještavanja slučaja posvojenja djece iz Zambije, u kontekstu teorije uokvirivanja.

Rad se sastoji od teorijskog dijela u kojem se iznosi opširan opis teorije uokvirivanja, kao i definicije okvira. Tankard i suradnici (1991), kako navode Resse, Gandy i Grant (2001:27) smatraju da je okvir središnja organizacijska ideja za sadržaj vijesti koja daje kontekst i sugerira o čemu se radi korištenjem odabira, naglašavanja, isključivanja i razrade.

Treće poglavlje donosi pregled nekoliko dosadašnjih istraživanja koja se bave međunarodnim posvojenjima općenito ili analizom medijskog izvještavanja u kontekstu međunarodnog posvojenja, a koja su relevantna za analizu kojom se bavi ovaj završni rad.

Četvrto poglavlje iznosi metodologiju korištenu za potrebe ovog završnog rada. Početak petog poglavlja donosi kronološki pregled slučaja međunarodnog posvojenja djece iz Zambije koji se dogodio početkom 2023. godine. Glavni dio ovog završnog rada, odnosno ostatak petog poglavlja odnosi se na analizu medijskog izvještavanja o slučaju osmero hrvatskih državljana koji su posvojili djecu iz Zambije. Glavni cilj ovog završnog rada je odgovoriti na pitanje kako je slučaj međunarodnog posvojenja iz Zambije prikazan u analiziranim medijima. Nadalje, traže se i odgovori na pitanja kakvo je potencijalno mišljenje o međunarodnim usvajanjima oblikovano u javnosti medijskim izvještavanjem o slučaju uhićenih hrvatskih državljana u Zambiji, postoje li okviri koji se pripisuju međunarodnom posvojenju djece i jesu li oni uravnoteženi, kako su okarakterizirana međunarodna posvojenja, posvojitelji, djeca i država podrijetla usvojene djece u medijskom izvještavanju o slučaju Zambija te koji je broj i istaknutost izvora informacija u medijskim izvještajima o slučaju Zambija. U petom poglavlju izneseni su odgovori na postavljena pitanja vezana uz slučaj u Zambiji i teoriju uokvirivanja.

Na kraju rada slijedi zaključak te popis literature kao i popis priloga.

2. Teorija uokvirivanja

Kako navodi Jacobson (2014: 658) okvir je središnja organizacijska ideja koja sugerira o čemu se radi i koja se bavi aspektom značenja koji organizira obrazac. Javnost je u konačnici osposobljena za razumijevanje fenomena na određeni način, budući da medijski okviri osiguravaju granice razumnog diskursa i granice racionalnog argumenta (Jacobson, 2014: 658). Jednostavnije rečeno, okviri su mentalno pohranjene skupine ideja koje usmjeravaju individualnu obradu informacija koje se aktiviraju kada publika pokušava shvatiti prijedlog poruke (Morton, Shelton, 2019: 31).

Koncept uokvirivanja je prvi postavio Gregory Bateson 1972. godine te je okvire definirao “kao prostorno i privremeno omeđivanje skupa interaktivnih poruka koje djeluje kao oblik metakomunikacije” (Arowolo: 2017). Volkmer (2009: 408) u knjizi urednika Littlejohn i Foss (2009), navodi kako su se tijekom 1970-ih godina u Sjedinjenim Američkim Državama istraživanja udaljila od jednodimenzionalnog modela medijskih učinaka i počela su se baviti sasvim specifičnim oblicima medijskog utjecaja na publiku. Shodno tome, istraživanja su se počela baviti snažnom ulogom koju nacionalni masovni mediji imaju u oblikovanju političkih pitanja unutar javnosti (Volkmer, 2009: 408). Kako navodi Volkmer (2009: 408), s obzirom na to da je publika izložena kontinuiranom protoku informacija, postalo je očito da mediji ne utječu samo na publiku tijekom primjerice izbornih kampanja, već snažno kreiraju percepciju svijeta i sami politički diskurs. Nadalje, Maxwell McCombs i Donald Shaw razvili su *agenda setting* koncept, odnosno koncept dnevnog reda, koji “tvrđi da postoji odnos između količine izvještavanja o određenom političkom pitanju i percipirane važnosti tog pitanja među političkim dnevnim redom publike” (Volkmer, 2009: 408). Uz *agenda setting*, kako navodi Volkmer (2009: 408), teorija uokvirivanja proučava različite sheme u kojima se o tim pitanjima govori. Na početku, istraživanja teorije uokvirivanja bavila su se okvirima koji se koriste u izbornim kampanjama kao i okvirima koji su ključni u televizijskim vijestima poput epizodnih i tematskih okvira. Novija istraživanja bave se specifičnim skupovima okvira, sadržajnim okvirima ili temeljnim društvenim procesima izgradnje okvira. U sadašnjem dobu masovnih medija, kako navodi Volkmer (2009: 409), teoriju uokvirivanja treba promijeniti. Teorija uokvirivanja trebala bi “uključiti pojedinca kao aktera unutar procesa uokvirivanja” (Volkmer, 2009: 409).

2.1. Definiranje pojma medijskih „okvira“ i vrste okvira koje se proučavaju u istraživanjima medijskog teksta

Medijsko uokvirivanje nije nimalo jednostavan proces te samim time ne postoji niti jednostavna definicija ovog pojma. Višegodišnjim istraživanjima ovog područja, različiti autori iznosili su svoje definicije teorije uokvirivanja. Robert M. Entman, Jörg Matthes i Lynn Pellicano (2009: 175) navode kako su znanstvenici daleko od dogovora o tome koja je točna definicija “okvira” ili “uokvirivanja”. Reese i suradnici (2001) iznose nekoliko najkorištenijih definicija. U prvome redu spominje se definicija koja kaže da “uokviriti znači odabrati neke aspekte percipirane stvarnosti i učiniti ih istaknutijima u komunikacijskom tekstu, na takav način da promiču definiciju određenog problema, uzročnu interpretaciju, moralnu procjenu i/ili preporuku liječenja”.

Tankard i suradnici (1991), kako navode Reese, Gandy i Grant (2001:10) smatraju da je okvir središnja organizacijska ideja za sadržaj vijesti koja daje kontekst i sugerira o čemu se radi korištenjem odabira, naglašavanja, isključivanja i razrade. Reese i suradnici (2001) dalje spominju i jednu nešto skromniju definiciju koji tvrdi da se “koncept uokvirivanja odnosi na suptilne izmjene u iskazu ili predstavljanju problema” (2001: 10). Gamson i Modigliani su okvir definirali kao "središnju organizacijsku ideju za davanje smisla relevantnim događajima, sugerirajući o čemu se radi" (Reese, Gandy, Grant, 2001: 10). Spominju se i autori Hertog i McLeod za koje Reese i suradnici (2001: 10) navode da su primijetili kako uokvirivanje definira kontekst događaja: “Okvir koji se koristi za tumačenje događaja određuje koje su dostupne informacije relevantne, a time i ono što je irelevantno” (Reese, Gandy, Grant:2001). Na ovo se nadovezuje jedan od najčešćih citata autora Gitlina koji je okvire promatrao kao “trajne obrasce spoznaje, interpretacije i prezentacije, odabira, naglašavanja i isključivanja, pomoću kojih osobe koje rukuju simbolima rutinski organiziraju diskurs...” (Reese, Gandy, Grant, 2001: 11).

Michael Kuncik i Astrid Zipfel (2006: 147) *framing* koncept definiraju kao teorijski pristup koji se bavi novinarskim odabirom vijesti i pri tome pokušava objasniti i njihovu stabilnost i njihove promjene. *Frame*, odnosno okvir, definiraju kao interpretacijski okvir, kao kognitivne strukture u svijesti novinara koje olakšavaju selekciju i obradu informacija. To znači da se prijašnja iskustva memoriraju i koriste kao okvir unutar kojeg se interpretiraju kasnija

iskustva. Kako dalje navode, uokvirivanje ističe određene dijelove realnosti, dok drugim dijelovima umanjuje važnost ili ih ignorira. Cijeli taj proces može se odvijati svjesno ili nesvjesno. Prema Kuncik i Zipfel (2006: 148) okviri su obrasci interpretacije koji nam pomažu pri smislenu svrstavanju novih događaja i informacija i njihovoj učinkovitoj preradi. Okviri na taj način strukturiraju naknadni sud o tim sadržajima tako što određene aspekte stavljaju u prvi plan, a druge zanemaruju; te se tako formiraju određene odluke i ocjene. Nadalje, Kuncik i Zipfel (2006: 148) spominju uokvirivanje i u kontekstu novinarskog strukturiranja događaja u značenjske cjeline medijskih sadržaja, ali i objektivne prerade medijskih sadržaja recipijenata. “Teoretski pristup uokvirivanja ne tiče se samo novinarova odabira vijesti nego fungira i kao poveznica s teorijama odabira vijesti i njihova utjecaja na publiku, jer i recipijenti koriste postojeće interpretacijske okvire odnosno razvijaju nove okvire na temelju izvještavanja” (Kuncik, Zipfel, 2006: 148). Prema Kuncik i Zipfel (2006: 148) okviri se mogu primijeniti i na neke događaje jer svaki događaj ima interpretacijski okvir u mjeri u kojoj njegova svojstva određuju neke interpretacije. Kuncik i Zipfel (2006: 148) spominju odnos između interpretacijskih okvira novinara i događaja: postojeći interpretacijski okviri novinara utječu na to o kojim će događajima novinari informirati, a atributi događaja određuju koje će interpretacijske sheme novinari koristiti. Nadalje, Kuncik i Zipfel (2006: 148) u svojim su ranijim djelima definirali četiri mjesta na kojima okviri zadiru u proces odabira vijesti. Prema njima, okviri određuju koja će zbivanja novinar shvatiti kao događaj; koje će aspekte nekog događaja odabrati za izvještavanje; u koji će tematski kontekst taj događaj smjestiti te kako će odrediti vrijednost vijesti o događaju. Prema Kuncik i Zipfel (2006: 148), uz odabir vijesti u užem smislu, jer novinari usmjeravaju pozornost na događaje koji se uklapaju u njihov referentni okvir, teorija uokvirivanja odnosi se i na strukturiranje vijesti, odnosno na prikaz događaja jer novinari ističu aspekte događaja koji su u suglasju s važnim sastavnim dijelom interpretacijskih okvira. Kuncik i Zipfel (2006: 148) navode različite čimbenike koji uzrokuju promjenu interpretacijskog okvira. Opću promjenu vrijednosnog sustava ili promjenu ideologije vijesti navode kao dugoročne promjene. Na srednjoročne promjene djeluju akcije političkih ili društvenih aktera koji žele nametnuti vlastito viđenje problema ili političke odluke koje stvaraju nove pozicije. Također navode kako je moguće da postojeći interpretacijski okvir preko prijenosnog interpretacijskog okvira uspostavi referentni odnos za neki drugi srodan interpretacijski okvir. Nadalje, ključni događaji također imaju utjecaj na interpretacijske okvire. Kuncik i Zipfel (2006: 149) dalje ističu kako se u procesu uokvirivanja mora vidjeti razlika između rutinskog informiranja i informiranja o izvanrednim događajima. Kod rutinskog informiranja, teorija uokvirivanja

stabilizira ponudu vijesti jer se ovdje primjenjuju konstantni kriteriji odabira. S druge strane, za izvanredna zbivanja i nove teme koriste se novi interpretacijski okviri ili se mijenjaju oni stari. Shodno tome, Kuncik i Zipfel (2006: 149) smatraju kako istaknuti događaji djeluju kao svojevrsni ključni događaji koji stvaraju nove ili mijenjaju postojeće referentne okvire koji će posljedično služiti za buduća izvještavanja. Samim time, ili se definira nova tema ili se već poznatoj temi dodaje nova dimenzija. Kuncik i Zipfel (2006: 149) dalje navode i vidljivost promjene novinarskih kriterija selekcije nakon izvanrednih događaja. Kao primjer navode Marka Fishmana, koji je definirao takozvani *crime waves*, odnosno da nakon jedne vrste zločina izgleda kao da se povećava broj takvih slučajeva. Jasno je da se broj takvih događaja u stvarnosti nije povećao te se dolazi do zaključka da neki događaj, nakon tematizacije sličnih zbivanja, ima veće šanse postati novinarskom temom, odnosno promijeniti selekcijske kriterije novinara (Kuncik, Zipfel, 2006: 149). Iz svega navedenog, nakon što se pokazalo da ključni događaji mogu promijeniti novinarski referentni okvir, Kuncik i Zipfel (2006: 150) navode pitanje o tome što se događa s interpretacijskim okvirima ako ključnih događaja nema. Također su postavili i pitanje koliko na stabilnost dugo etabliranih interpretacijskih okvira utječe novi, s dosadašnjim referentnim okvirom dijelom nekonzistentan ključni događaj. Naposljetku su došli do zaključka o dugotrajnosti važenja starog referentnog okvira. Prema Kuncik i Zipfel (2006: 150), što se neki referentni okviri duže primjenjuju, to se pokazuju stabilnijima i manje primjenjivima za nekonzistentne događaje. Nadalje, Kuncik i Zipfel (2006: 177) navode da pojedinci ne slijede samo okvire koje im nude masovni mediji, već i oni sami aktivno biraju, organiziraju i klasificiraju informacije u procesu koji počiva na njihovim vlastitim interpretacijskim shemama. Utjecaj interpretacijskih okvira vijesti, osobito je velik kad nema drugih izvora informacija i kad nema nezavisnih kognitivnih interpretacijskih okvira ili kad su isti nedovoljno razvijeni (Kuncik, Zipfel, 2006: 177). Dennis Chong i James N. Druckman (2007: 104) tvrde da se uokvirivanje odnosi na proces kojim ljudi razvijaju određenu konceptualizaciju problema ili preusmjeravaju svoje razmišljanje o problemu. Navode da okviri u komunikaciji organiziraju svakodnevnu stvarnost dajući značenje nizu događaja koji se odvija i promiču posebne definicije i tumačenja političkih pitanja.

“Uokvirivanje se bavi načinom na koji se interesi, komunikatori, izvori i kultura kombiniraju kako bi dali koherentne načine razumijevanja svijeta, koji se razvijaju korištenjem svih dostupnih verbalnih i vizualnih simboličkih izvora” (Reese, Gandy, Grant, 2001: 10). Reese i suradnici (2001) predložili su i vlastitu definiciju teorije uokvirivanja, odnosno samih okvira

te ih definiraju kao “organizacijska načela koja su društveno podijeljena i postojana tijekom vremena, koja simbolično djeluju na smisleno strukturiranje društvenog svijeta” (Reese, Gandy, Grant, 2001: 11). Unutar ove definicije možemo uočiti šest važnih pojmova, a to su: organizacija, načela, dijeljenje, postojanost, simboličnost i strukturiranost. Organizacija se odnosi na to da se uokvirivanje razlikuje po tome koliko uspješno, sveobuhvatno ili potpuno organizira informacije. Načela se odnose na to da se okvir temelji na apstraktnom principu i nije isto što i tekstovi kojima se manifestira. Dijeljenje znači da se okvir mora dijeliti na nekoj razini kako bi bio značajan i prenosiv. Postojanost ukazuje na to da značaj okvira leži u njegovoj trajnosti, ustrajnoj i rutinskoj upotrebi tijekom vremena. Simboličnost se odnosi na to da se okvir otkriva u simboličnim oblicima izražavanja. Strukturiranost znači da se okviri organiziraju pružanjem prepoznatljivih uzoraka ili struktura, koji mogu varirati u svojoj složenosti.

Chong i Druckman (2007: 110) navode da način na koji okviri u komunikaciji nastaju i dalje zbunjuje istraživače. Kao primjer za razumijevanje nastanka okvira navodi se model istraživača Roberta M. Entmana. On tvrdi da, barem kada je u pitanju vanjska politika, okviri koji potječu iz administracije, odnosno s vrha, oblikuju okvire koje zatim koriste druge elite, mediji i javnost. Nadalje, reakcija javnosti na početni okvir vraća se medijima i drugim elitama, koje zatim utječu na gledište administracije (Chong i Druckman, 2007: 117). Ovaj proces određuje u kojoj se količini o određenoj temi ili pitanju raspravlja te dominira li jedan okvir ili postoji ravnopravnost između konkurentnih okvira. Prednost Entmanova modela je u tome što uzima u obzir više aktera koji pokušavaju utjecati jedni na druge u procesu stvaranja okvira. Većina istraživanja teorije uokvirivanja nudi pretpostavku da su glavni komunikatori okvira pripadnici elite, odnosno političari, mediji i znanstvenici, a publika se sastoji od šire javnosti (Chong, Druckman, 2007: 117).

Prema Robertu M. Entmanu, Jörgu Matthesu i Lynnu Pellicanu (2009: 175), ako proučavamo literaturu o uokvirivanju možemo pronaći mnogo različitih definicija, no postoje dva osnovna smjera. Prvi smjer uokvirivanje definira vrlo općenito, što možemo vidjeti u često citiranoj Gamsonovoj i Modiglianijevoj definiciji koja je ranije navedena. Prema tome, tretiranje okvira kao središnje ideje ili priče ne pruža dovoljnu osnovu za dosljedno mjerenje ili teoretiziranje. Drugi smjer definicija specificira što okviri rade, primjerice definiraju probleme, donose moralne prosudbe i slično. Takve se specifičnije definicije smatraju poželjnima jer one omogućuju analitičarima izvođenje jasnijih mjerenja i donošenje boljih

zaključaka koji razlikuju okvire od tema, argumenata, tvrdnji i drugih nedovoljno teoretiziranih koncepata (Entman, Matthes, Pellicano, 2009: 176). Prilikom korištenja takvih preciznijih definicija, potrebno je razlikovati okvire koji su specifični za određeni problem i generičke okvire. Okviri koji su specifični za određeni problem relevantni su samo za konkretne teme ili događaje. Generički okviri nadilaze tematska ograničenja jer se mogu identificirati u različitim kontekstima. Kao glavne primjere generičkih okvira navode se Iyengarove epizodne i tematske okvire. Epizodni okviri društvene teme konstruiraju oko specifičnih slučajeva ili pojedinaca i u tom slučaju ne postoji širi kontekst koji bi skrenuo pozornost s tih tema. Tematsko uokvirivanje s druge strane naglašava širi kontekst ili pozadinu problema (Entman, Matthes, Pellicano, 2009: 176). U ovom kontekstu, navodi se studija europske politike autora Semetko i Valkenburga koji definiraju pet generičkih okvira: sukob, ljudski interes, ekonomske posljedice, moral i odgovornost. Ovdje je još važno spomenuti i prijedlog samog autora poglavlja, Roberta M. Entmana, koji razlikuje sadržajne i proceduralne okvire. Nadalje, prema Entmanu i suradnicima (2009: 176), procesi uokvirivanja odvijaju se na četiri razine: u kulturi, u svijesti elita i profesionalnih političkih komunikatora, u tekstovima priopćenja te u svijesti pojedinih građana. Ono što se ističe kao vrlo važno je pitanje što razlikuje uokvirivanje ili okvir od obične tvrdnje ili poruke uvjeravanja. Odgovor je taj da okvir opetovano priziva iste objekte i osobine, koristeći identične ili sinonimne riječi i simbole u nizu sličnih komunikacija koje su koncentrirane u vremenu (Entman, Matthes, Pellicano, 2009: 176). Sukladno tome, uokvirivanje se od drugih komunikacijskih oblika razlikuje i svojom dijakronijskom prirodom. To znači da uokvirena poruka ima poseban kulturni odjek, jer se okviri tijekom povijesti često ponavljaju. Ponavljanje okvira tijekom godina kroz različite tekstove i komunikacijske kanale daje politički značajnom dijelu građanstva priliku da “primijeti, razumije, pohrani i prisjeti se mentalne asocijacije za buduću primjenu”. Prema Entmanu i suradnicima (2009: 177), upravo iz toga proizlazi dijakronijska priroda uokvirivanja, jer ona pretpostavlja da će “izloženost tijekom određenog razdoblja povećati vjerojatnost određenih odgovora tijekom budućeg razdoblja, dok smanjuje vjerojatnost razmišljanja o drugim potencijalno relevantnim objektima ili osobinama”. Samim time, nakon što se određeni okvir pojavi dovoljan broj puta, više ga ne treba toliko često ponavljati niti on mora biti u potpunosti razrađen, jer “građani mogu prizvati pohranjene asocijacije godinama kasnije kao odgovor na jednu živopisnu komponentu” (Entman, Matthes, Pellicano, 2009: 177). Zaključno, ako komunikacija ne sadrži iznova ponavljanje riječi i simbole koji se povezuju s kulturnim asocijacijama građana, onda to nije okvir (Entman, Matthes, Pellicano, 2009: 177). Nadalje, Entman i suradnici

(2009: 179) navode dvije vrste uokvirivanja: strateško uokvirivanje te novinarsko uokvirivanje. Kada su u pitanju strateški okviri, iz istraživanja je vidljivo da politički čelnici prepoznaju moć okvira za strateško oblikovanje javnih diskursa te ga samim time pokušavaju iskoristiti u vlastite svrhe. Prema tom gledištu, proces uokvirivanja uključuje ne samo stratešku komunikaciju vlastitog okvira već i natjecanje s okvirima drugih komunikatora. U ovome kontekstu, Entman i suradnici (2009: 179) navode okvire kao “skupove uvjerenja i značenja orijentiranih na akciju koji nadahnjuju i legitimiraju aktivnosti i kampanje organizacije društvenog pokreta”. Uspješni okviri moraju dijagnosticirati problem, predložiti rješenja i taktike te motivirati na djelovanje (Entman, Matthes, Pellicano, 2009: 179). Novinarsko uokvirivanje usmjerava obradu informacija i produkciju teksta, a novinarski okvir definira se kao struktura znanja koja se aktivira nekim poticajem i zatim je novinar koristi tijekom konstrukcije priče. Takva vrsta okvira ključna je za novinarski rad te ih se opisuje kao “korisne alate koje novinari primjenjuju kako bi se nosili s plimom informacija” (Entman, Matthes, Pellicano, 2009: 179).

Entman i suradnici (2009: 179) navode da je ideja da su uokvirivanje i okviri primarni načini pomoću kojih ljudi shvaćaju komplicirani svijet oko sebe nastala zbog dvojice znanstvenika, Gregoryja Batesona i Ervinga Goffmana. Isto tako, navode i proučavatelja javnog mnijenja Jamesa Druckmana koji naglašava dvije vrste okvira, odnosno okvire u komunikaciji i okvire u mislima, koji zajedno stvaraju potpuni učinak okvira. Obje se vrste bave varijacijama u naglašenosti ili istaknutosti. Zanimljivo je to što okviri u komunikaciji zapravo igraju važnu ulogu u oblikovanju okvira u mislima. To znači da razmatranja koja osoba preispituje nakon što je ona bila izložena medijskom okviru mogu utjecati na to kako ona formira svoje mišljenje o određenom pitanju, a cijeli se proces naziva učinkom uokvirivanja (Entman, Matthes, Pellicano, 2009: 179). Prema Entmanu i suradnicima (2009: 181) razlikuju se dvije različite vrste učinaka kadriranja, odnosno učinci uokvirivanja jednakosti i učinci uokvirivanja isticanja.

Prema Entmanu i suradnicima (2009: 176) uokvirivanje u komunikacijskim tekstovima proizlazi iz mreža profesionalnih komunikatora koji su uključeni u proces uokvirivanja, a kojeg definiraju kao “odabir nekih aspekata percipirane stvarnosti i konstruiranje poruka koje ističu veze među njima na načine koji promiču određenu interpretaciju”. Shodno tome, neki se komunikatori bave strateškim oblikovanjem, čime nastoje utjecati na ishod tako što potiču ciljanu publiku da prihvate tumačenja koja idu u prilog njihovim ciljevima i interesima.

Ovdje kao primjer možemo navesti političare, *blogere*, urednike i stručnjake. Druge vrste komunikatora, u prvome redu novinari i urednici vijesti, uglavnom koriste uokvirivanje bez ikakve namjere promicanja nekakve posebne politike ili političkog cilja, s iznimkom određenih stranačkih novina i vladinih televizijskih emisija u Europi (Entman, Matthes, Pellicano, 2009: 176). Nadalje, analiza okvira je prema Entmanu i suradnicima (2009: 180) postala vrlo važna metodologija koja ispituje odabir i istaknutost određenih aspekata problema tako što istražuje slike, stereotipe, metafore, aktere i poruke. Naravno, studije se razlikuju u načinu na koji izdvajaju okvir iz medijskog sadržaja te se prema tome mogu razlikovati četiri pristupa: kvalitativni pristup, ručno-holistički pristup, pristup ručnog klasteriranja i pristup uz pomoć računala. Studije koje odaberu kvalitativni pristup okvire identificiraju interpretativnim prikazom medijskih tekstova. Ovakve studije temelje se na relativno malim uzorcima, okviri se u njima detaljno opisuju, no postoji vrlo mala ili nikakva doza kvantifikacije. Okviri se uz kvalitativni pristup identificiraju analizom odabira te smještajem i strukturom specifičnih riječi i rečenica u tekstu. Nadalje, bit ručno-holističkog pristupa je ručno kodiranje okvira kao holističkih varijabli u kvantitativnoj analizi sadržaja. Okviri se ovdje prvo “generiraju kvalitativnom analizom nekih tekstova vijesti, a zatim se kodiraju kao holističke varijable u ručnoj analizi sadržaja”. Kod pristupa ručnog klasteriranja pojedinačne varijable ili elementi okvira se ručno kodiraju prema standardnoj kvantitativnoj analizi sadržaja. Ovdje je riječ o dijeljenju okvira u zasebne varijable ili elemente umjesto izravnog kodiranja cijelog okvira. Kod posljednjeg pristupa, odnosno pristupa potpomognutog računalom, “riječi koje se često pojavljuju zajedno u tekstovima identificiraju se uz pomoć računala” (Entman, Matthes, Pellicano, 2009: 181).

Zhongdang Pan i Gerald M. Kosicki (1993: 55) opisujući problematiku diskursa vijesti u kontekstu politike ističu da je osnovni pristup “promatrati novinske tekstove kao sustav organiziranih znakovnih elemenata koji istovremeno ukazuju na zagovaranje određenih ideja i pružaju sredstva za poticanje određene vrste obrade tekstova kod publike”. Okvir u tom smislu čini jezgru javnog diskursa, koji također “sadrži različite političke pozicije koje se mogu izvesti iz okvira, kao i skup simboličkih sredstava koji označavaju prisutnost okvira i političkih pozicija” (Pan, Kosicki, 1993: 56). Pan i Kosicki (1993:56) promatraju okvire u medijskom izvještavanju primjenom analize diskursa, te ističu da svaka vijest ima temu koja funkcionira kao središnja organizacijska ideja. Svako namjeravano značenje vijesti ima sposobnost usmjeravanja pozornosti, kao i ograničavanja perspektiva dostupnih publici. Iz navedenoga vidimo da tema ima funkciju strukturiranja te se samim time, tema može nazivati

i okvirom. Shodno tome, znakovni elementi teme konstruirani su slijedeći određena zajednička pravila i konvencije te imaju različite funkcije u značenju. Oni “funkcioniraju kao uređaji za uokvirivanje jer su prepoznatljiviji i stoga se mogu doživjeti, mogu se konceptualizirati u konkretne elemente diskursa, mogu se dogovoriti ili manipulirati njima od strane tvorca vijesti, i mogu se komunicirati u "transportnom" smislu komunikacije” (Pan, Kosicki, 1993: 56).

Prema Chong i Druckman (2007: 106), unazad nekoliko desetljeća identifikacija okvira u komunikaciji važno je područje istraživanja koje se prati radi usporedbe pokrivenosti u medijskim kućama kao i ispitivanja varijacija između različitih vrsta medija. Važno je napomenuti da ne postoje jedinstveni standardi istraživanja, no neke od najrelevantnijih studija koriste slične korake pri istraživanju okvira u komunikaciji. Prvi korak je identificiranje događaja. Ovaj korak je važan jer se okvir u komunikaciji može definirati samo u odnosu na konkretnu temu ili događaj. Nadalje, ako je cilj razumjeti kako okviri u komunikaciji utječu na javno mnijenje, istraživač mora izdvojiti određeni stav. Treće, početni skup okvira za određeni problem identificira se induktivno kako bi se stvorila “shema” kodiranja. Prethodni su radovi u akademskoj i popularnoj književnosti dobra polazna točka za istraživanja. Naposljetku, kad se identificira početni skup okvira, potrebno je odabrati izvore za analizu sadržaja. To često podrazumijeva analizu masovnih medija kao što su novine, časopisi, web stranice ili televizijske emisije. Odabir masovnog medija ili određene novinske kuće ovisi o namjeri istraživača. Razna istraživanja provedena tijekom godina ukazuju na to da je uokvirivanje najbolje konceptualizirati kao proces koji se razvija tijekom vremena (Chong, Druckman, 2007: 108). Entman, Matthes i Pellicano (2009: 181) ukazuju na to da uokvirivanje može imati značajan učinak na to kako ljudi donose odluke i formiraju mišljenja o bilo kojem pitanju ili događaju. Stoga je važno razumjeti koji su psihološki procesi u pozadini uokvirivanja. Određena literatura sugerira da se uokvirivanje često koristi kao način za uvjeravanje. Pojedinci zapravo ne mogu razmotriti sve što znaju o problemu ili događaju u bilo kojem trenutku, što ostavlja prostor za uvjeravanje, proces koji se odvija kada komunikator uspješno revidira ili mijenja sadržaj nečijih uvjerenja dajući im nove informacije ili dodatna razmatranja koja zamjenjuju ili nadopunjuju povoljne misli nepovoljnim, ili obrnuto (Entman, Matthes, Pellicano, 2009: 181). Prema određenim istraživačima, ovakvo shvaćanje zapravo dovodi u sumnju tvrdnju da kadriranje daje poseban doprinos teoriji komunikacije. S druge strane, ostala istraživanja sugeriraju da je uokvirivanje produžetak osnovne literature s pristupačnošću kao glavnim psihološkim mehanizmom koji leži u osnovi

učinaka uokvirivanja. “Budući da ljudi ne mogu uzeti u obzir sve što znaju o problemu ili događaju u bilo kojem trenutku, razmotrit će podskup svih potencijalno relevantnih informacija oslanjajući se na ono što im je dostupno, lako dohvatljivo ili nedavno aktivirano u njihovim umovima” (Entman, Matthes, Pellicano, 2009: 183). Nešto novija literatura koja se bavi istraživanjem uokvirivanja naglašava tri atributa važna za postizanje značajnog učinka okvira, a to su dostupnost, pristupačnost i primjenjivost.

U kontekstu teorije uokvirivanja, nemoguće je ne spomenuti i postavljanje agende, odnosno *agenda setting*. Kako navode Kuncik i Zipfel (2006: 205) teoretski pristup postavljanja agende prvotno se bavio prije svega posredovanjem važnosti neke teme, no s vremenom su u taj koncept integrirani i utjecaji na stavove i ponašanje recipijenata, kao i *framing* koncept. Kod integracije teorije uokvirivanja u postavljanje agende riječ je o istraživanju medijskog potencijala postavljanja agende s obzirom na pojedine tematske attribute (Kuncik, Zipfel, 2006: 205). Jednostavnije rečeno, prema Olasunkanmi (2017.), uokvirivanje je povezano s *agenda setting* konceptom, ali proširuje istraživanje usredotočujući se na bit pitanja koja se razmatraju, a ne na određenu temu.

3. Dosadašnja istraživanja

Kit W. Mayers (2014.) istraživao je seriju blogova *New York Timesa* o međunarodnom i rasnom posvojenju. Cilj istraživanja bio je ispitati kako izjave o ljubavi u diskursu o posvojenju rađaju simboličko nasilje kako bi se usko definirala “prava” obitelj, odnosno kako se rasa, ljubav i nasilje stapaju u kontekstu posvojenja. Blog na kojem se temelji istraživanje rezultirao je komentarima više od 1.000 posvojenika, posvojitelja, kao i zainteresiranih čitatelja (Mayers:2014). Prema Mayers (2014: 176) normativni diskursi posvojenja kažu da je sam čin posvojenja pun ljubavi te da djetetu pruža trajni dom i samim time nadilazi bilo kakvu potencijalnu i stvarnu štetu. No ipak, takvi linearni narativi o posvojenju ignoriraju različite oblike skrivenog i izravnog nasilja koje generiraju i održavaju država, agencije za posvojenje, posvojiteljske obitelji, pa čak i sami posvojenici prije i nakon trenutka posvojenja (Mayers, 2014: 176). Prema Mayers (2014), s obzirom na to da se čin posvojenja prikazuje kao ljubav, cilj je ispitati izraz ljubavi i njenu ulogu u posvojenju i stvaranju obitelji. Istraživanjem je uočeno poricanje podrijetla posvojenika, pozivanje na titulu “pravog” roditelja te artikuliranje izjava o ljubavi, odnosno da izjavama ljubavi posvojitelji i

posvojenici pokušavaju opravdati vlastite definicije “prave” obitelji. Samim time, istraživanje ukazuje na to da je “simbolično diskurzivno nasilje skriveno i ugrađeno u posvojiteljsko stvaranje obitelji” (Mayers, 2014: 175). Analiza komentara na blogu pokazala je da oni temelje ili artikuliraju posvojenje na načine koji “simbolično stvaraju i održavaju linearne narative potpunosti i konačnosti za posvojiteljsku obitelj” (Mayers, 2014: 176). Analizirani komentari skrivaju što se sve događa prije i poslije posvojenja te proizvode “simboličko nasilje reproduciranjem posvojiteljskih obitelji i isključivanjem važnosti prošlih i budućih identiteta posvojenika, priznavanja bioloških roditelja i složenih obiteljskih struktura” (Mayers, 2014: 176). Konačna analiza pokazala je da je simboličko nasilje ugrađeno u posvojiteljske obitelji tako što se koristi za definiranje “pravih” obitelji kao i za skrivanje povijesti ili iskustva posvojenika (Mayers, 2014: 175).

Nadalje, autorice Cynthia Morton i Summer Shelton (2019.) istraživale su okvire povezane s izvještavanjem o posvojenju djece u razdoblju od 2014. do 2016. godine na području Sjedinjenih Američkih Država. Analiza je otkrila da je tadašnje izvještavanje o posvojenju djece naginjalo prema regulatornim i političkim okvirima i okvirima o industriji dobrobiti djece (Morton, Shelton:2019). Kako navode, razni istraživači su tijekom godina proučavali dramaturgiju posvojenja djece putem medija te su zaključili da prikazi posvojenja djece imaju puno više negativnih percepcija o samom činu posvojenja kao i ljudima koji su s tim činom povezani. Do sličnog zaključka dolazi i autorica Heather Jacobson (2014: 655), koja navodi da kod izvještavanja o posvojenju dominiraju okviri izrazito negativne prirode, unatoč tome što većina vijesti sadrži izrazito pozitivne ishode posvojenja, kako za djecu tako i za posvojitelje. Jacobson (2014: 655) kao i autorice Morton i Shelton (2019: 29) navodi istraživanje S. L. Kline i suradnika (2009.) u kojem su proučavali televizijske vijesti o posvojenju u razdoblju od 2001. do 2005. godine. Navedeno istraživanje dolazi do zaključka da, kada posvojenje postane vrijedno izvještavanja, priča koja se emitira često bude potencijalno stigmatizirajuća (Morton, Shelton, 2019: 29). Isto tako, većina vijesti o posvojenjima izvještavala je o negativnim događajima: kriminalu, negativnim slučajevima međunarodnih posvojenja i prijevarama pri posvojenju (Jacobson, 2014: 655). Isto istraživanje pokazuje da su posvojena djeca često prikazana kao bolesna ili kao da imaju fizičke ili psihičke nedostatke (Morton, Shelton, 2019: 31). Analizom prijašnjih istraživačkih radova o uokvirivanju posvojenja u medijima uočavaju se tri glavna pitanja: kako se posvojenje prikazuje u televizijskim vijestima; koji se okviri pojavljuju u međunarodnom posvojenju te koje negativne priče ili negativni okviri okružuju posvojenje u novinarstvu

(Morton, Shelton, 2019: 30). Prema Jacobson (2014: 659) početkom ranih 1990-ih pojavio se značajan porast u medijskom izvještavanju o posvojenju, posebice kada su u pitanju vijesti o međunarodnom posvojenju. Mediji vijesti o posvojenju najčešće konstruiraju uz okvire koji se odnose na ljudski interes, ekonomiju i moralnost te tako u konačnici čitateljima stigmatiziraju proces posvojenja (Morton, Shelton, 2019: 31). Istraživanje autorice Heather Jacobson (2014: 660) provedeno je na uzorku od 150 novinskih članaka te je potvrdilo prethodna istraživanja o medijima i posvojenju koja su bila pretežno negativna. Kako navodi Jacobson (2014: 660), od analiziranih 150 članaka 71% njih, odnosno 106, bilo je negativne prirode. Okviri koji su uočeni odnosili su se na pretpostavku da je međunarodno posvojenje prepuno neizvjesnosti, problema i opasnosti za posvojitelje (Jacobson, 2014: 660). Tom okviru Jacobson (2014: 660) je dala naziv “međunarodno posvojenje je opasno”, a analizom je utvrđeno da su se članci s takvim okvirom najviše fokusirali na teme kao što su problemi sa sustavima međunarodnih posvojenja, oštećena djeca i skandali. Među takvim člancima dominiraju oni koji se bave problemima u sustavu, kao što su primjerice problemi sa strukturom, postupcima ili iskustvima povezanim sa sustavom međunarodnog posvojenja (Jacobson, 2014: 661). Prema Jacobson (2014: 662) druga najpopularnija vrsta članka u sklopu okvira “međunarodno posvojenje je opasno” fokusira se na oštećenu djecu. Članci s takvom tematikom prikazuju “ozbiljne fizičke, emocionalne i psihičke probleme s kojima se susreću posvojenici, posebice zbog učinaka institucionalizacije i fetalno-alkoholnog sindroma” (Jacobson, 2014: 662). S druge strane, u provedenoj analizi je samo 44 članaka, odnosno 29% njih, sadržavalo okvir “posvojenje je sigurno”. Takva vrsta članaka fokusirala se na teme kao što su uključenost u kulturu rađanja te spašavanje djece (Jacobson, 2014: 663). Prema Jacobson (2014: 663) najpopularnije teme odnosile su se na kulturni angažman, odnosno na opisivanje aktivnosti i grupa s kojima međunarodni posvojitelji komuniciraju kako bi svoju djecu povezali s kulturama u kojima su rođena. Druga vrsta popularnih članaka pod istim okvirom odnosi se na spašavanje djece. Kako navodi Jacobson (2014: 664) broj negativnih izvještavanja o međunarodnim posvojenjima rastao je sukladno povećanju broja međunarodnih posvojenja u Americi. Od 1990. do 1999. godine ukupno je bilo 52 članka o međunarodnim posvojenjima, od čega je 30 članaka bilo negativno. Od 2000. do 2010. godine ukupno je bilo 98 članaka o međunarodnim posvojenjima od čega je njih 74 bilo negativno (Jacobson, 2014: 664). Jacobson navodi i zanimljiv primjer o odnosu između medijskog uokvirivanja i zemlje u koju je dijete posvojeno. Kako navodi Jacobson (2014: 664), iako je Kina prva zemlja iz koje su Amerikanci međunarodno posvajali još od 1990. godine, posvojenja u Rusiji ipak su dobila veći medijski interes. Samo je 20 članaka bilo na

temu posvojenja u Kini, dok je dvostruko više njih bilo na temu posvojenja u Rusiji (Jacobson, 2014: 665). Izvještavanje o posvojenjima u Kini bilo je uravnoteženo brojem negativnih i pozitivnih članaka, dok je izvještavanje o posvojenjima u Rusiji imalo “gotovo tri puta više negativnih članaka nego pozitivnih” (Jacobson, 2014: 665). Najpopularniji od negativnih članaka bili su fokusirani na “oštećenu” djecu, gdje su se ruski posvojenici prikazivali kao posebno skloni emocionalnim i psihičkim oštećenjima zbog učinaka fetalnog alkoholnog sindroma i institucionalizacije (Jacobson, 2014: 665). Konačna analiza autorice Jacobson (2014: 666) otkrila je važne razlike prema zemlji podrijetla posvojenika. Kako navodi, priče o ruskim posvojenjima dominirale su u analiziranim člancima te su uglavnom bile negativne prirode. Uočen je okvir koji daje “snažan dojam da je posvojenje u Rusiji opasno i rizično u smislu postupka i vrste djece koja su dostupna” (Jacobson, 2014: 666). Među analiziranim člancima bilo je manje izvještavanja o posvojenjima u Kini te su oni bili pozitivnije prirode. S obzirom na to kako je Jacobson (2014: 667) u svom istraživanju provela i intervju s posvojiteljima, došla je do zaključka kako su medijska izvještavanja o međunarodnim posvojenjima oblikovala odluke koje su posvojitelji donosili kada je u pitanju država porijekla posvojenika. Kako navodi, negativno izvještavanje o posvojenju u Rusiji mnoge je posvojitelje usmjerilo prema Kini, a onima koji su iz Rusije već posvojili dalo je motivaciju za dodatne medicinske procjene djece. Istraživanje H. Jacobson (2014: 668) pokazalo je da, iako su posvojitelji zabrinuti za zdravlje svoje potencijalne djece, prioritet ipak daju rasnom statusu djeteta. Naposljetku, istraživanje je utvrdilo da medijsko izvještavanje pruža “relativno potpuno artikuliranu priču o negativnim ruskim posvojenjima i pozitivnim kineskim, što zauzvrat oblikuje odluke koje neki ljudi donose o zemljama iz kojih će tražiti djecu” (Jacobson, 2014: 672).

Drugo relevantno istraživanje ove teme provele su autorice Morton i Shelton (2019?). Njihova analiza istraživala je okvire o posvojenju u nacionalnim tiskanim novinama od 2014. do 2016., a njen cilj je bio pružiti “dodatne dokaze kategorijama i temama koje su očite u medijskom prikazu posvojenja” (Morton, Shelton, 2019: 33). Glavni fokus istraživanja bila su tri pitanja: koji su opći okviri zastupljeni u tiskanim vijestima (naslovima i kontaktima) o posvojenju; koji su okviri, ako ih ima, najzastupljeniji te koje se implikacije mogu dati o učinku kombinacije okvira vijesti i njihove učestalosti na interes javnosti za posvojenje djece. Istraživanje je pokazalo da je izvještavanje o problemu posvojenja djece uvelike naginjalo “pravnim/zakonskim okvirima koji obraćaju pozornost na pravne radnje koje poduzimaju organizacije i zainteresirane strane” (Morton, Shelton, 2019: 43) kada je u pitanju posvojenje.

Nadalje, u analiziranim člancima pronađeni su negativni okviri usmjereni na skrb o djeci i rad agenata za skrb o djeci. Prema Morton i Shelton (2019: 43), analiza naslova u člancima ukazuje na to da su naslovni korišteni za jačanje stigmi vezani uz posvojenje izborom riječi korištenih za privlačenje pozornosti čitatelja. Koristili su se pojmovi poput “slomljeno” i “mučno” koji ukazuju na problematiku oko posvojenja. Konačno, istraživanjem se utvrdilo da se okviri o samim osobama koje sudjeluju u procesu posvojenja javljaju rjeđe “osim ako nisu bili povezani s vijestima koje su izvještavale o zakonu, politici ili sudskoj reviziji prava potencijalnih posvojitelja” (Morton, Shelton, 2019: 42). Također je utvrđeno da su prava na posvojenje istospolnih parova i pravna revizija sudskih slučajeva bili dominantni okviri u promatranom trogodišnjem razdoblju te da su se najčešće koristili okviri o zakonodavstvu, sudskom sustavu i problemima vezanim uz sustav posvojenja (Morton, Shelton, 2019: 43). Prema Morton i Shelton (2019: 44) izvještavanje o posvojenjima u medijima odražava percepciju da je posvojenje djece zapravo netipičan put do obitelji.

Van den Bulck (2009.) navodi kako su međunarodna posvojenja postala trend u svijetu poznatih osoba. Međunarodna posvojenja poznatih osoba smatraju se “kolonijalizmom slavnih” (Van den Bulck:2009, 123). Kroz teoriju uokvirivanja Van den Bulck (2009.) je analizirao vijesti o slučajevima međunarodnih posvojenja poznatih osoba, odnosno pjevačice Madonne i glumice Angeline Jolie. Ova dva slučaja međunarodnih posvojenja opsežno su medijski pokrivena te javnosti daju uvid u politički aktivizam i privatnu sferu slavnih osoba, ali govore i o odnosima između različitih dijelova svijeta (Van den Bulck:2009, 124). Istraživanje je pokazalo da su vijesti o Madonninim međunarodnim posvojenjima bile negativno prikazane, dok su međunarodna posvojenja Angeline Jolie bila pozitivno prikazana. Kao uzrok u ovoj razlici u izvještavanju Van den Bulck (2009) navodi “kontrast u percipiranoj razini (ne)legitimnosti uključenih postupaka” te različitu percepciju publike prema ove dvije slavne osobe, gdje se na Angelinu Jolie gleda kao na filantropa i zagovornika za rješavanje svjetskih problema, a Madonnina posvojenja se smatraju sebičnima. Kao zaključak Van den Bulck (2009: 134) navodi da medijsko izvještavanje o međunarodnim posvojenjima slavnih osoba može prikazivati “napetost i proturječje”. Većina članaka hvalila je dobročinstvo slavnih osoba, no bilo je onih koju su smatrali da su ova posvojenja proizašla iz krivih namjera kao što je poboljšanje publiciteta. Naposljetku, ovo izrazito dosljedno medijsko uokvirivanje međunarodnih posvojenja slavnih osoba “rezultira pričom o Zapadu kao jedinstvenom izvoru značenja, kao svjetskom gravitacijskom središtu i ontološkoj stvarnosti u sjeni ostatka svijeta” (Van den Bulck:2009, 135).

4. Metodologija istraživanja

Kako bi se istražili načini na koje hrvatski mediji predstavljaju međunarodno posvojenje, prije svega slučaj pokušaja hrvatskih državljana da posvoje djecu iz Zambije početkom ove godine, u ovom radu provede će se analiza medijskog sadržaja na trima online portalima, točnije internet verzijama nacionalnih televizijskih postaja HRT-a, Nove TV i RTL-a. Osnovni cilj je utvrditi kako je slučaj međunarodnog posvojenja iz Zambije prikazan u analiziranim medijima. Također je cilj odgovoriti na pitanja kakvo je potencijalno mišljenje o međunarodnim posvojenjima oblikovano u javnosti medijskim izvještavanjem o slučaju uhićenih hrvatskih državljana u Zambiji, postoje li okviri koji se pripisuju međunarodnom posvojenju djece i jesu li oni uravnoteženi, na koji su način okarakterizirana međunarodna posvojenja, usvojitelji, djeca i država podrijetla usvojene djece u medijskom izvještavanju o slučaju Zambija te koji je broj i istaknutost izvora informacija u medijskim izvještajima o slučaju Zambija.

Za potrebe ovog rada analizirani su članci vezani uz slučaj osmero hrvatskih državljana i međunarodnog posvojenja djece iz Zambije koji je izazvao značajan interes hrvatskih medija. Analizirani su članci s internet portala nacionalnih televizijskih postaja HRT, Nova TV i RTL u razdoblju od 23. prosinca 2022. do 6. travnja 2023. godine. Navedeno razdoblje obuhvaća događaje od prvog uhićenja hrvatskih državljana sve do čekanja početka suđenja na Visokom sudu u zambijskoj Ndoli. S obzirom na to da su navedene hrvatske televizijske mreže tri najpopularnije u Hrvatskoj, za potrebe ovog rada odabrane su upravo njihove internet verzije. Prikupljanje članaka s internet portala provedeno je uz korištenje ključne riječi "Zambija". Rezultati pretraživanja su na taj način na spomenutim portalima prikazali sve članke vezane uz slučaj međunarodnog posvojenja djece iz Zambije. Specifično je korištena ključna riječ "Zambija" jer je ona rezultirala prikazom najrelevantnijih članaka za potrebe analize. U rezultatima pretraživanja bilo je prikazano i nekoliko članaka koji se nisu direktno odnosili na sami slučaj, ali su ga spominjali ili su se odnosili na Zambiju u drugom kontekstu, primjerice u sportu te su takvi članci za ovo istraživanje bili zanemareni. Također su bili zanemareni i članci koji nisu sadržavali tekst, već video reportaže. Zaključno s danom 6. travnja 2023. godine za potrebe ovog rada prikupljeno je ukupno 39 članaka s portala HRT (*vijesti.hrt.hr*), 86 članaka s portala NovaTV (*dnevnik.hr*) te 71 članak s portala RTL (*danas.hr*).

5. Slučaj međunarodnog posvojenja djece iz Zambije

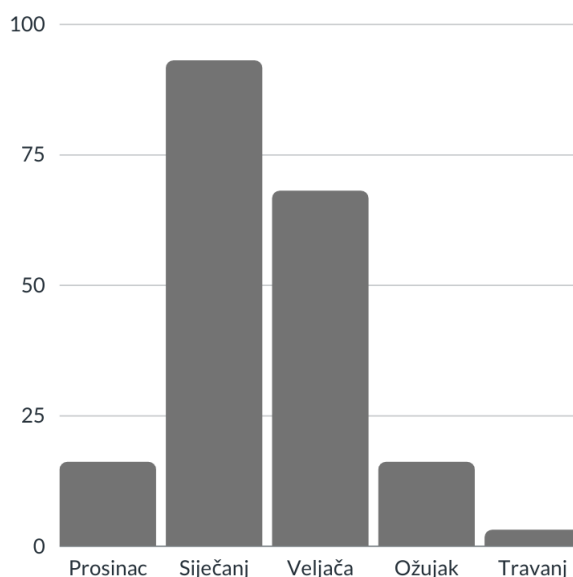
5.1. Kronološki redoslijed

Hrvatski novinski portal 24sata.hr donosi kompletan kronološki pregled slučaja u Zambiji, u kojem je osmero hrvatskih državljana, odnosno četiri para, posvojilo djecu iz Zambije zbog čega su osuđeni za trgovinu djecom. Slučaj započinje 1. prosinca 2022. godine kada su parovi iz Hrvatske preko Beča otputovali u Zambiju. Svaki par posvojio je (po) jedno dijete iz Demokratske Republike Kongo te su zbog sigurnosnih razloga po njih otišli u Zambiju. 7. prosinca 2022. zambijske su imigracijske službe na aerodromu u Ndoli uhitile hrvatske državljanke. Djeca su tada bila oduzeta, a Hrvate su stavili u zatvor u kojem su proveli 51 dan. Hrvati su prvi put pred sud izvedeni 10. siječnja 2023. godine. 6. veljače 2023. godine zambijski sudac Nižeg suda, Dominic Makalicha je po nalogu zambijske vlade prekinuo slučaj jer je zambijski tužitelj podnio zahtjev za obustavu postupka. Nakon toga, hrvatskim državljanima je naređeno da u roku od 48 sati napuste teritorij Zambije. Hrvate su ponovno uhitili 7. veljače 2023. godine, u zračnoj luci u Ndoli dok su po drugi put pokušavali otići iz Zambije. Ovoga puta djeca nisu bila s njima, već su bila pod nadzorom socijalnih službi. Hrvatski državljanici su 8. veljače ponovno završili u zatvoru, no ovoga puta u strožim uvjetima. Tadašnja sutkinja Jennifer Bwalya koja je vodila sudski postupak, dopustila im je da se brane sa slobode i odobrila im je jamčevinu u iznosu od 1.000 dolara. 22. veljače Hrvati su izašli iz pritvora te su nakon toga prevezeni na tajnu lokaciju na kojoj su boravili sve do kraja ročišta. Na isti dan, Visoki sud u Ndoli odobrio je zahtjev Republike Zambije da se predmet u kojem se tereti osmero Hrvata prebaci s Općinskog na Visoki sud. Drugo suđenje pod istim optužbama za navodnu trgovinu djecom započelo je tek 8. svibnja 2023. godine. 17. svibnja započelo je ispitivanje svjedoka, a 29. svibnja zaključena je optužba. Zaključak je da Zambijsko tužiteljstvo sudu nije predočilo nikakve fizičke dokaze koji bi dokazali optužbe. 1. lipnja sutkinja Mary Mulanda, koja je vodila suđenje, donijela je odluku da se Hrvate pusti na slobodu te da država nije uspjela dokazati kaznena djela kojima ih je teretila. Isti portal navodi kako su se hrvatski državljanici naposljetku u Hrvatsku vratili zajedno sa svojom posvojenom djecom iz Konga.

5.2. Analiza medijskog izvještavanja o slučaju međunarodnog posvojenja djece iz Zambije

Za potrebe ovog završnog rada provedena je analiza medijskog sadržaja na trima online portalima, točnije internet verzijama nacionalnih televizijskih postaja HRT-a, Nove TV i RTL-a. Zaključno s danom 6. travnja 2023. godine za potrebe ovog rada prikupljeno je ukupno 39 članaka s portala HRT (*vijesti.hrt.hr*), 86 članaka s portala NovaTV (*dnevnik.hr*) te 71 članak s portala RTL (*danas.hr*). Analizirani su članci iz razdoblja od 23. prosinca 2022. do 6. travnja 2023. godine. U ovom periodu, najviše je članaka bilo objavljeno tijekom mjeseca siječnja, njih 93, dok se čekalo na početak suđenja i dok su se iznosili detalji i informacije o cijelom slučaju. Najmanje članaka, njih 3, objavljeno je tijekom mjeseca travnja. U tom periodu čekalo se na početak suđenja na Visokom sudu u zambijskoj Ndoli, stoga nije bilo mnogo novih informacija o slučaju.

Grafikon 1. Grafički prikaz broja objavljenih članaka o slučaju Zambija od prosinca 2022. do travnja 2023.

Izvor: izrada autora

Analiza medijskog sadržaja koji je obuhvaćao ukupno 196 članaka s online portala utvrdila je da je odnos prema glavnoj temi članka bio pretežito neutralan. Od 196 analiziranih članaka njih 144, što čini čak 73,4% od ukupnog broja članaka, imalo je neutralan odnos prema temi. U ostatku članaka prevladavao je negativan odnos prema glavnoj temi. Takvih je članaka bilo 49, što čini 25% od ukupnog broja članaka. U dva članka odnos prema glavnoj temi nije se

mogao odrediti, a samo je jedan članak imao pozitivan odnos prema glavnoj temi. Glavne teme članaka nisu mnogo varirale te su se uglavnom odnosile na slučaj posvojenja u Zambiji općenito, uhićenje Hrvata u Zambiji, proces suđenja Hrvatima, međunarodna posvojenja općenito i slično.

Tablica 1. Teme članaka u medijskom izvještavanju o slučaju međunarodnog posvojenja djece iz Zambije

Teme	Broj članaka
Suđenje Hrvatima	95
Slučaj posvojenja u Zambiji	46
Međunarodna posvojenja općenito	18
Uhićenje Hrvata u Zambiji	15
Pravni sustav posvojenja	9
Posvojena djeca	5
Hrvati krivo postupili u procesu posvojenja	2
Stanje Hrvata u Zambiji	2
Hrvati u zatvoru	2
Uključenost Ivana Pernara u slučaj	1
Drugi posvojitelji	1

Izvor: izrada autora

Kada je u pitanju popularnost tema u analiziranim člancima, na prvom mjestu nalazi se suđenje Hrvatima. Čak 95 članaka, što čini 48% od ukupnog broja članaka, odnosilo se na proces suđenja Hrvatima u Zambiji. Iz navedenog se čini kako mediji nisu bili previše zabrinuti samim procesom i potencijalnim problemima oko međunarodnog posvojenja, već osuđivanjem i konačnom presudom Hrvatima koji su pokušali posvojiti djecu iz Zambije. Online portal HRT-a (*vijesti.hrt.hr*) imao je 21 članak na tu temu, portal NovaTV (*dnevnik.hr*) imao je 39 članaka, a portal RTL (*danas.hr*) 35 članaka. Primjeri analiziranih članaka s temom suđenja Hrvatima sadrže naslove poput “Ročište u Zambiji: Hrvati optuženi za trgovinu djecom”, “HRT doznaje: Tužiteljstvo u Ndoli ima nove dokaze i želi ponovno otvoriti slučaj”, “Ključan dan za obranu za Hrvate u Zambiji! Jamčevina plaćena, mogli bi na slobodu u ponedjeljak?”, “Jesu li Hrvati zapeli u raljama zambijske korupcije? U zatvoru ostaju barem do ponedjeljka”, “Osmero uhićenih Hrvata u Zambiji izjasnilo se o krivnji,

branitelj tražio puštanje uz jamčevinu” te “Ispunjeni svi uvjeti: Hrvati u Zambiji pušteni da se brane sa slobode”. Članci s ovom temom primarno su se odnosili na proces suđenja Hrvatima te su donosili informacije i činjenice koje se tiču sudskog procesa, kao što su primjerice datumi ročišta, pozivanje svjedoka, plaćanje jamčevine, puštanje na slobodu i slično. Odnos prema člancima s ovom temom primarno je bio neutralan, što znači da se člancima pristupilo informativno i činjenično. Samo 3 članka od ukupno 95 imalo je negativan odnos prema temi. Ti članci nose naslove “Ipak ništa od današnjeg ročišta? Obitelji uhićenih Hrvata u Zambiji očajne, informacije dolaze na kapaljku”, „Preokret u Zambiji! Predstavnik policije ustvrdio: "Dokumenti iz Konga su lažni. Hrvatima ovo nije prvi put da su s djecom prešli granicu" i “Šefica saborskog odbora o aferi posvajanja djece u Zambiji: "Ministar Grlić Radman očito štiti nekoga". Sva tri članka dolaze s portala NovaTV (*dnevnik.hr*).

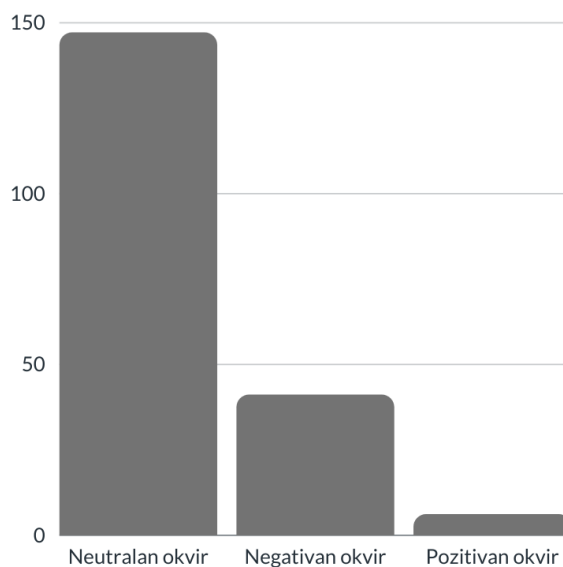
Na drugom mjestu popularnosti tema nalazi se slučaj međunarodnog posvojenja djece iz Zambije općenito. 46 članaka, što čini 23% od ukupnog broja članaka, ima tu temu. Online portal HRT-a (*vijesti.hrt.hr*) imao je 3 članka o toj temi, portal NovaTV (*dnevnik.hr*) imao je 22 članaka, a portal RTL (*danas.hr*) 21 članak. Analizirani članci s ovom temom sadržavali su naslove poput “Što je pošlo po zlu u postupku posvojenja djece iz DR Kongo?”, “Majka Hrvata zatvorenog u Zambiji: Moji nisu krijumčari djecom”, “Donosimo nove detalje posvojenja iz Konga: Nisu dostavljeni nikakvi papiri o legalnosti posvojenja”, “MVP: Optužnica protiv Hrvata u Zambiji još nije podignuta, dostavljeni su im hrana i lijekovi”, “Stručnjakinja za trgovanje ljudima: '1200 djece iz Konga prodano je tijekom međunarodnih posvojenja’”, “Drama Hrvata u Zambiji: Zaustavljeni su na aerodromu. Piletić: 'Ne znamo što se događa’” te “Opći kaos zbog afere s posvajanjem djece: Državne institucije prebacuju odgovornost, a šef Vrhovnog suda pomiješao je dvije države”. Članci s ovom temom izvještavali su o svemu što je bilo povezano sa slučajem posvojenja djece iz Zambije, kao što su analize stručnjaka, izjave obitelji uhićenih Hrvata, pozadina posvojenja, detalji slučaja, predviđanja i slično. 29 od ukupno 46 članaka s ovom temom imalo je neutralan odnos prema temi. 17 članaka imalo je negativan odnos prema temi. NovaTV i RTL portali imaju po 8 članaka s negativnim odnosom prema temi slučaj međunarodnog posvojenja djece iz Zambije općenito, dok HRT ima jedan članak. Članci s negativnim odnosom prema temi nose naslove poput “Slučaj Zambija: Kako to da nijedna hrvatska institucija nema pojma koliko afričke djece živi u državi?”, “Zambijski novinar: 'U 15 godina svog posla, nisam vidio takav slučaj. Javnost se šokirala’” te “Cure detalji sumnjivog posvajanja djece u Kongu: "Iz dosadašnjih iskustava znamo da ljudi zaista budu dovedeni u zabludu’””. Na trećem mjestu popularnosti

tema nalaze se međunarodna posvojenja općenito. 18 članaka, što čini 9% od ukupnog broja članaka, ima tu temu. Online portal HRT-a (*vijesti.hrt.hr*) imao je 5 članaka na tu temu, portal NovaTV (*dnevnik.hr*) imao je 9 članaka, a portal RTL (*danas.hr*) 4 članka. Analizirani članci s ovom temom sadržavali su naslove poput "Ilčić za suspenziju posvajanja iz zemalja koje nisu potpisale konvenciju: "Želimo se baviti samo pravima djece i borbom protiv trgovine ljudima"", "Kakva je procedura posvojenja djece iz Afrike", "Na sjednicu EP-a uvrštena točka o prekograničnim posvojenjima. Sve inicirao Hrvat" te "Otkriven važan detalj o posvajanju djece iz Konga! Zakon je na snazi 10 godina, ali...". Članci s ovom temom izvještavali su o međunarodnim posvojenjima koja se ne odnose samo na Kongo već i ostale države, no u najvećoj mjeri ovdje su se spominjale ostale afričke države ili države koje nisu potpisale Hašku konvenciju. Jedan članak imao je pozitivan odnos prema temi i on nosi naslov "Država nije zaštitila posvojitelje i djecu, to je nemar i nečinjenje" te je objavljen na online portalu HRT-a. 7 članaka imalo je neutralan odnos prema temi. Najviše članaka imalo je negativan odnos prema temi, njih 10. Takvi članci sadrže naslove kao što su "Rešetar: „Posvojitelji nisu bili svjesni eksploatacije u pozadini posvojenja“", "Stručnjakinja o Hrvatima uhićenima u Zambiji: "Važno je reći ljudima koji se odlučuju na takvo posvojenje - nemojte to raditi na takav način"" te "Oštra rasprava u Saboru o posvojenjima iz DR Konga: "Kako su ta djeca dobila hrvatske putovnice?"". Većina članaka s negativnim odnosom prema temi, njih 7, dolazi s portala NovaTV. Nekolicina članaka bavila se i temom pravnog sustava posvojenja te uhićenjem Hrvata u Zambiji. 15 članaka što čini 7,7% od ukupnog broja članaka imalo je temu uhićenje Hrvata u Zambiji. 9 članaka što čini 4,6% od ukupnog broja članaka imalo je temu pravnog sustava posvojenja. Analizirani članci su se najmanje bavili stanjem hrvatskih državljana u Zambiji (2), njihovim boravkom u zatvoru (2), posvojenom djecom (5), krivim postupcima Hrvata u procesu posvojenja (2), uključenosti Ivana Pernara u procesu posvojenja (1) i drugim posvajateljima djece iz Konga (1).

U analiziranim člancima, jedan od ciljeva je bio odgovoriti na pitanje postoje li okviri koji se pripisuju međunarodnom posvojenju djece i jesu li oni uravnoteženi. 147 članaka, što čini 75% od ukupnog broja članaka imalo je neutralan okvir prema međunarodnim posvojenjima. Negativan okvir prema međunarodnim posvojenjima, imalo je 22% članaka, odnosno njih 43. Samo je 6 članaka imalo pozitivan okvir prema međunarodnim posvojenjima, što ukupno čini samo 3%. Iz navedenog vidimo da se izvještavanjem o slučaju Zambija međunarodnim posvojenjima primarno pripisuju neutralni okviri, no i dalje postoji veliki broj članaka s negativnim okvirom.

Grafikon 2. Grafički prikaz broja okvira u člancima o slučaju Zambija

Izvor: izrada autora

Za negativne okvire, postavlja se pitanje zašto je međunarodno posvojenje uopće prikazano negativno. 31 članak sugerirao je da je međunarodno posvojenje rizičan proces. Ti članci čine 15% od ukupnog broja analiziranih članaka. 10 članaka sadrži negativan okvir jer sugeriraju kako je kod međunarodnih posvojenja sam postupak posvojenja težak. 1 članak sadrži negativan okvir jer se u njemu preferiraju domaća posvojenja te 1 članak sadrži negativan okvir jer se u njemu posvojena djeca smatraju “kupljenima”.

Tablica 2. Prikaz negativnih okvira u izvještavanju o slučaju Zambija

Članci s negativnim okvirom	43
Rizičan proces	31
Težak postupak posvojenja	10
Djeca s bolestima i oštećenjima	0
Preferiraju se domaća posvojenja	1
Djeca nisu posvojena, nego “kupljena”	1

Izvor: izrada autora

Pozitivni okviri dodjeljivali su se člancima koji su međunarodna posvojenja opisivali kao niskorizična, da međunarodna posvojenja imaju lako kontrolirani proces posvojenja ili da su

međunarodna posvojenja humanitaran pristup prema siročadi iz zemalja trećeg svijeta. U pozitivnim okvirima prema međunarodnim posvojenjima isticao se jedino humanitarni pristup te je bilo ukupno 6 takvih članaka, što čini samo 3% od ukupnog broja članaka.

Tablica 3. Prikaz pozitivnih okvira u izvještavanju o slučaju Zambija

Članci s pozitivnim okvirom	6
Nizak rizik	0
Lako kontrolirati proces posvojenja	0
Humanitarni pristup prema siročadi iz zemalja trećeg svijeta	6

Izvor: izrada autora

Dalje se postavlja pitanje kako su okarakterizirani usvojitelji u medijskom izvještavanju o slučaju Zambija. Analiza je utvrdila da prevladavaju članci s neutralnim okvirom prema posvojiteljima. 127 članaka, što čini 65% od ukupnog broja članaka, sadrži neutralan okvir. 31 članak sadrži pozitivan okvir prema posvojiteljima, gdje se na posvojitelje gleda kao na žrtve procesa. Takvi članci nose naslove kao što su “Majka Hrvata zatvorenog u Zambiji: Moji nisu krijumčari djecom”, “Što čeka Hrvate u Zambiji nakon puštanja na slobodu? Nisu skroz slobodni, propao im i stan” te “Sestre uhićenih Hrvatica u Zambiji: 'Bolesni su, imaju malariju i doslovno su na rubu gladi’”. 15 članaka sadrži negativan okvir, gdje se na posvojitelje gleda kao na krivce za cijelu situaciju. Takvi članci nose naslove kao što su “Ministarstvo o posvojenju: Parovi se nisu obratili ni Ministarstvu niti Centrima za socijalnu skrb”, “Hrvati pritvoreni u Zambiji sutra će ponovno pred sud: 'Čini mi se posebno rizičan par...’” te “Prvi put se oglasio dužnosnik iz DR Konga: "Osmero Hrvata nije moglo legalno posvojiti djecu"“. U 23 članka posvojitelji nisu okarakterizirani.

Analizom se također pokušalo utvrditi kako su okarakterizirana djeca u medijskom izvještavanju o slučaju Zambija. Većina analiziranih članaka, točnije 183 njih, nije uopće okarakteriziralo, odnosno spominjalo djecu koja su sudjelovala u posvojenju iz Zambije ili su ona bila okarakterizirana činjenicama. Samo 9 članaka, što čini 5% ukupnog broja članaka djecu je prikazalo kroz pozitivan okvir, odnosno kao žrtve procesa. Takvi članci sadrže naslove kao što su “"Država nije zaštitila posvojitelje i djecu, to je nemar i nečinjenje", “Konzul iz Ndole: 'Zna se gdje su djeca, čuvaju ih, ne zna se hoće li Hrvati danas na slobodu’” te “Pastor iz Zambije otkriva gdje su djeca zbog koje su uhićeni Hrvati: "Dok je

slučaj aktivan na sudu ograničili smo pristup djeci””. 4 članka posvojenju djecu je prikazalo kroz negativan okvir, odnosno da nisu trebala biti u procesu posvojenja, da su bolesna, pothranjena i slično. Takvi članci sadrže naslove poput “Što je pošlo po zlu u postupku posvojenja djece iz DR Kongo?” i “Ekipe Provjerenog dobila uvid u sadržaj optužnice, posjetila je domove za nezbrinutu djecu: "Nema dovoljno hrane””.

Analizom se pokušalo utvrditi i kako je u medijskom izvještavanju o slučaju Zambija okarakterizirana država podrijetla posvojene djece ili neka druga afrička zemlja. Kada je u pitanju okvir prema državi podrijetla posvojene djece, 153 članka što čini 78% od ukupnog broja članaka nije okarakteriziralo samu Zambiju. 41 članak, odnosno 21% od ukupnog broja članaka, Zambiju je prikazalo kroz negativan okvir kao nesigurnu zemlju s teškim i rizičnim procesom posvojenja. Takvi članci nose naslove kao što su “Piletić: U Hrvatskoj posvojeno 131 dijete iz DR Konga”, “Slučaj Zambija: Pučka pravobraniteljica otvorila predmet - "Prilično je jasno da ovo nije bilo dobro regulirano." Stručnjak otkriva što će sada biti ključno” te “Što je pošlo po zlu u postupku posvojenja djece iz DR Kongo?”.

2 članka prikazala su drugu afričku zemlju ili kompletnu Afriku kroz negativan okvir. Takvi članci nose naslove kao što su “Rešetar: Posvojitelji nisu bili svjesni eksploatacije u pozadini posvojenja” i “Stručnjakinja o Hrvatima uhićenima u Zambiji: "Važno je reći ljudima koji se odlučuju na takvo posvojenje - nemojte to raditi na takav način””. Niti jedan članak nije Zambiju ili bilo koju drugu afričku zemlju prikazao kroz pozitivan okvir, odnosno kao sigurnu zemlju s lakim procesom posvojenja.

Analizom medijskog sadržaja o slučaju međunarodnog posvajanja iz Zambije, cilj je bio utvrditi i broj te istaknutost izvora, odnosno vidjeti uključuju li se i marginalizirani glasovi kao što su roditelji, posvojitelji, udruge civilnog društva ili je isključivo riječ o elitnim, medijski eksponiranim službenim izvorima informacija. Analiza je pokazala da najviše članaka ima tri ili više izvora informacija. Takvih članaka ima 74, što čini 38% od ukupnog broja članaka. Također je visok i broj članaka koji sadrže samo jedan izvor informacija. Takvih članaka ima 67, što čini 34% od ukupnog broja članaka. Analiza je pokazala prisutnost 51 članka koji imaju dva izvora informacija, što čini 26% od ukupnog broja članaka. Samo 4 članka nemaju izvor informacija, što čini 2% od ukupnog broja članaka. Takvi članci bili su vrlo kratke forme te su iznosili samo najbitnije informacije i činjenice o slučaju. Analiza je pokazala da su članci kao izvor najviše koristili hrvatske vlasti, kao što su

primjerice predsjednik, premijer ili ministri. Postoji 110 članaka koji su kao jedini ili kao jedan od izvora koristili hrvatske vlasti. NovaTV imala je najveći broj članaka kojima su izvori hrvatske vlasti, njih 49. Nadalje, izvori članaka često su bili i drugi mediji, bilo da je riječ o drugim online portalima, vijestima ili novinarima. 86 članaka kao izvor koristi druge medije, što čini 44% ukupnog broja članaka. NovaTV imala je najveći broj članaka kojima su izvori drugi mediji, njih 45. Čest izvor informacija bili su i stručnjaci, primjerice akademska zajednica ili analitičari. Analiza je utvrdila 43 članka koji kao izvor koriste stručnjake. NovaTV imala je najveći broj članaka kojima su izvori stručnjaci, njih 27. 15 članaka kao izvor je koristilo nevladine udruge i civilno društvo, 24 članaka je kao izvor koristilo uhićene roditelje, njihove zakonske predstavnike i obitelji te je 10 članaka kao izvor koristilo građane i druge roditelje posvojene djece. 10 članaka je spominjalo neimenovane odnosno anonimne izvore. Iz navedenoga vidimo da, iako dominira broj članaka koji za izvore koriste druge medije ili hrvatske vlasti, također postoji i dostatan broj članaka koji se referira na marginalizirane glasove kao što su roditelji, posvojitelji, udruge civilnog društva čime možemo vidjeti sve strane slučaja.

Konačna analiza medijskog sadržaja koji je obuhvaćao ukupno 196 članaka s online portala HRT-a, Nove TV i RTL-a pokazala je da je slučaj međunarodnog posvojenja iz Zambije prikazan neutralno i kroz činjenice. Prevladava broj članaka u kojem je odnos prema glavnoj temi neutralan, kao i broj članaka koji kroz neutralne okvire prikazuje međunarodna posvojenja, posvojitelje, posvojenu djecu i zemlje podrijetla posvojene djece. Unatoč tome, broj članaka s negativnim okvirima prema međunarodnim posvojenjima i zemljama podrijetla posvojene djece i dalje je visok. Na taj način, mediji kroz izvještavanje o slučaju uhićenih hrvatskih državljana u Zambiji mogu oblikovati potencijalno negativno mišljenje o međunarodnim posvojenjima, čime mogu spriječiti potencijalna buduća međunarodna posvojenja i obeshrabriti osobe koje se odluče na taj proces. Kao što je spomenuto, prevladavaju neutralni okviri kada je u pitanju međunarodno posvojenje djece, uz povećani broj negativnih okvira i vrlo mali broj pozitivnih okvira, po čemu vidimo da su okviri u medijskom izvještavanju o slučaju uhićenih hrvatskih državljana u Zambiji neuravnoteženi.

6. Zaključak

Teorija uokvirivanja složen je proces stoga autori Robert M. Entman, Jörg Matthes i Lynn Pellicano (2009.) navode kako su znanstvenici daleko od dogovora o tome koja je točna definicija “okvira” ili “uokvirivanja”. Michael Kuncik i Astrid Zipfel (2006.) *framing* koncept definiraju kao teorijski pristup koji se bavi novinarskim odabirom vijesti i pri tome pokušava objasniti i njihovu stabilnost i njihove promjene. *Frame*, odnosno okvir, definiraju kao interpretacijski okvir, kao kognitivne strukture u svijesti novinara koje olakšavaju selekciju i obradu informacija. Iz navedenog je jasno da se teorija uokvirivanja može primijeniti na bilo koju temu kojom se bave mediji pa tako i na međunarodna posvojenja. Dosadašnja istraživanja teorije uokvirivanja o međunarodnim posvojenjima, kao što je primjerice istraživanje autorica Cynthije Morton i Summer Shelton (2019.), ukazuju na to da prikazi posvojenja djece imaju puno više negativnih percepcija o samom činu posvojenja kao i ljudima koji su s tim činom povezani. Sličan zaključak donosi istraživanje autorice Heather Jacobson (2014.), koja navodi da kod izvještavanja o posvojenju dominiraju okviri izrazito negativne prirode, unatoč tome što većina vijesti sadrži izrazito pozitivne ishode posvojenja, kako za djecu tako i za posvojitelje. Slučaj osmero hrvatskih državljana i međunarodnog posvojenja djece iz Zambije potaknuo je velik interes hrvatskih medija te se teorijom uokvirivanja pokušalo utvrditi kako je navedeni slučaj prikazan u analiziranim medijima. Konačna analiza medijskog sadržaja koji je obuhvaćao ukupno 196 članaka s online portala HRT-a, Nove TV i RTL-a pokazala je da je slučaj međunarodnog posvojenja iz Zambije prikazan neutralno i kroz činjenice. Iako prevladava broj članaka u kojem je odnos prema glavnoj temi neutralan, kao i broj članaka koji kroz neutralne okvire prikazuje međunarodna posvojenja, posvojitelje, posvojenu djecu i zemlje podrijetla posvojene djece, broj članaka s negativnim okvirima prema međunarodnim posvojenjima i zemljama podrijetla posvojene djece i dalje je visok. Samim time, mediji izvještavanjem o slučaju uhićenih hrvatskih državljana u Zambiji mogu oblikovati potencijalno negativno mišljenje o međunarodnim posvojenjima čime mogu spriječiti potencijalna buduća međunarodna posvojenja i obeshrabriti osobe koje se odluče na taj proces. Također, broj članaka s pozitivnim okvirima prema međunarodnom posvojenju je izuzetno nizak te se na međunarodna posvojenja gleda samo kao na humanitaran čin.

7. Literatura

1. Arowolo O. (2017.) *UNDERSTANDING FRAMING THEORY*. Lagos State University
2. Chong D., Druckman J. (2007.) *Framing theory*. Annual Reviews of Political Science Volume 10
3. de Vreese C. (2005.) *News framing: Theory and typology*. John Benjamins Publishing Company
4. Entman R., Matthes J., Pellicano L. (2009.) *Nature, Sources, and Effects of News Framing*. u: Wahl-Jorgensen K, Hanitzsch T, ur. *THE HANDBOOK OF JOURNALISM STUDIES*. New York:Routledge, str. 175-190
5. Jacobson H. (2014.) *Framing Adoption: The Media and Parental Decision Making*. u: *Journal of Family Issues 2014, Vol. 35(5)*. SAGE Publications, Inc, str. 654-676.
6. Kunzick M., Zipfel A. (2006.) *Uvod u znanost o medijima i komunikologiju*. Zagreb:Zaklada Friedrich Ebert
7. Morton C., Shelton S. (2019.) *The Framing of Adoption: A Content Analysis of Print News Coverage 2014-2016*. u: *Journal of Public Interest Communications, Vol. 3 Issue 1*.
8. Myers K. (2013.) *'REAL' FAMILIES*. u: *Critical Discourse Studies*. London:Routledge, str. 175-193
9. Pan Z., Kosicki G. (1993.) *Framing analysis: An approach to news discourse*. Engleska:Routledge
10. Resse S., Gandy O, Grant A, ur. (2001.) *Framing public life: Perspectives on media and our understanding of the social world*. New Jersey:Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers
11. Šljivak M., (2023.) *Kronologija šestomjesečne agonije Hrvata u Zambiji: Dva uhićenja, zatvor, suđenje...* [online]. 24sata. Dostupno na: <https://www.24sata.hr/news/kronologija-sestomjesečne-agonije-hrvata-u-zambiji-dva-uhicenja-zatvor-sudenje-914156> (7. srpnja 2023.)
12. Van den Bulck H. (2009.) *The White Womans's Burden: Media Framing of Celebrity*. u: Clarke R., ur. *Transnational Adoptions: Celebrity Colonialism: Fame, Power and Representation in Colonial and Postcolonial Cultures*. Newcastle na Tyneu:Cambridge Scholars Publishing, str. 123-139.

13. Volkmer I. (2009.) *Framing Theory*. u: Littlejohn S., Foss K., ur. *Encyclopedia of Communication Theory* Thousand Oaks:SAGE Publications, Inc, str. 408-409.

8. Prilozi

Popis grafikona

Grafikon 1. Grafički prikaz broja objavljenih članaka o slučaju Zambija od prosinca 2022. do travnja 2023.....	20
Grafikon 2. Grafički prikaz broja okvira u člancima o slučaju Zambija.....	24

Popis tablica

Tablica 1. Teme članaka u medijskom izvještavanju o slučaju međunarodnog posvojenja djece iz Zambije.....	21
Tablica 2. Prikaz negativnih okvira u izvještavanju o slučaju Zambija.....	24
Tablica 3. Prikaz pozitivnih okvira u izvještavanju o slučaju Zambija.....	25